

POSLANIK U MOM SRCU

U poznu jesen, u gornjem Bihoru, nebo nema boju. Ono je otežali, sivi pokrov od grubog sukna koji se spušta nad surove krše, pritiskajući sela i usamljene katune podno Peštera. U tom kraju, gdje se planinski vjetrovi ukrštaju poput nevidljivih sablji, već sedam godina službujem kao imam.

Ovdje sam rođen. Odrastao sam uz šum vjetrova, među ljudima čije su sudbine isklesane od strpljenja, borbe za opstankom i čežnjom za onima koji su po Evropi. Moja prva sjećanja vezana su za džamiju sagrađenu teških devedesetih godina prošlog vijeka. Podignuta u vremenu stradanja i neimaštine, bila je više od građevine. U njenim zidovima kao da su ostali zarobljeni uzdasi, dove i nade ljudi koji su je gradili. Ovdje sam prvi put naučio da džamija nije samo mjesto u koje čovjek dolazi kada mu treba odgovor. Ona je mjesto u koje dolazi kada više ne može sam nositi ono što mu je na srcu.

Prije nego što sam se vratio u svoj Bihor, učio sam u Sarajevu i Novom Pazaru. Sarajevo me naučilo širini, filozofskoj dubini i razgovoru sa svijetom. Pazar me naučio poštovanju prema tradiciji i preciznosti riječi.

Vratio sam se kući sa knjigama pod rukom i tihim uvjerenjem da sada mnogo toga razumijem. Volio sam jasne argumente, dobro sastavljene hutbe i precizne odgovore. Godinama sam govorio o vjeri, tumačio ajete, citirao hadise i ljudima objašnjavao život Poslanika Muhammeda ﷺ. A onda sam jednog dana shvatio da čovjek može mnogo znati o nekome, a da ga još uvijek ne poznaje onako kako bi trebalo.

U našem džematu živio je amidža Salih. Starac koji nikada nije mnogo govorio. Čitav život proveo je među ovim brdima. Težak rad ostavio je trag na njegovim rukama. Bile su široke, ispucale i tamne od zemlje, drveta i smole. Sjedio je gotovo uvijek u prvom ili drugom safu, malo povijen naprijed, kao da se i u starosti još uvijek sprema da podigne neki teret. Poznao sam ga godinama. Ali, iskreno, nisam ga poznao dovoljno.

Jedne večeri, poslije jacie, prišao mi je jedan naš džematlija koji je godinama radio u dijaspori. Stisnuo mi je ruku i pružio kovertu.

„Efendija, ovo je za tebe.“

U koverti je bio poklon za Umru. Ostao sam bez riječi.

„Ti učiš našu djecu i držiš ovaj narod na okupu. Želim da odeš.“

Te večeri hodao sam kao dijete. Radovao sam se Meku. Radovao sam se Medini. Radovao sam se što ću napokon vidjeti mjesta o kojima sam toliko čitao.

Ali sutradan, dok sam zaključavao džamiju, začuo sam iza sebe:

„Efendija.“

Bio je to Salih.

Prišao mi je i uhvatio me za ruku. Njegova šaka bila je gruba i hladna.

„Čuo sam da ideš.“

„Idem, amidža.“

Nasmiješio se.

„Ti ideš tamo gdje bismo svi mi voljeli bar jednom u životu kročiti.“

Zašutio je.

Pogled mu je skliznuo prema snijegu koji je počeo padati.

„Ako možeš...“

Glas mu je zastao.

„Spomeni nas pred Allahom. Nas koji nismo mogli.“

Nisam znao šta da kažem. Sedam godina sam znao odgovarati na pitanja iz knjiga. Te večeri nisam znao odgovoriti jednom starcu.

Salih je pustio moju ruku.

„A kad se vratiš“, rekao je, „vrati se isti.“

Nisam razumio zašto me ta posljednja rečenica više zaboljela od svega prethodnog. Te noći nisam mogao učiti. Džamija je bila prazna. Snijeg je tiho padao oko minareta, a jedna sijalica iznad mihraba bacala je žutu svjetlost po izlizanim safovima. Sjeo sam ispred mimbera sa kojeg sam sedam godina govorio ljudima o Poslaniku ﷺ. Otvorio sam knjigu. Nisam pročitao ni jednu stranicu. Pred očima mi je stalno bila Salihovih ruka. Tada sam prvi put osjetio stid. Ne zato što idem na Umru. Nego zato što sam godinama govorio o Poslaniku ﷺ, a nisam dovoljno gledao ljude koje je on toliko volio.

Počeo sam se prisjećati. Ne datuma. Ne bitaka. Ne knjiga. Nego čovjeka.

Poslanika Muhammeda ﷺ koji je nosio najveći teret, a ipak nije živio za vlastitu sujetu. Koji je prilazio siromašnima, brinuo o siročadi, slušao slabe i praštao onda kada bi mu bilo lakše da kazni.

Prisjetio sam se Taifa. Kamenja. Krvi. Bola. I čovjeka koji ni u trenutku najveće povrede nije dopustio da mu tuđa nepravda oduzme vlastitu plemenitost. Umjesto da poželi njihovo uništenje, nadao se da će među njihovim potomcima biti onih koji će spoznati Istinu.

Gledao sam u prazne safove. I tada mi je kroz misli prošlo pitanje:

Šta bi Poslanik ﷺ vidio kada bi sada ušao u ovu džamiju? Ne šta bih mu ja govorio. Ne koje bih knjige citirao.

Šta bi vidio?

Pomislio sam na Saliha. Na njegove ruke. Na njegovu kuću. Na život koji je proveo radeći, a da nikada nije imao priliku otići tamo gdje sam ja sada trebao poći. I tada sam razumio nešto što nijedna knjiga nije mogla objasniti. Čovjek ne nosi Poslanika ﷺ u srcu samo zato što o njemu govori najljepše riječi.

Nosi ga onda kada te tuđa bol zaboli. Kada ti tuđa samoća postane važna. Kada oprostiš i onda kada imaš pravo da se naljutiš. Kada čovjeka pored sebe prestaneš gledati kao „siromaha“, „starca“ ili „džematliju“, nego kao čovjeka čiju vrijednost vidiš prije svega drugog.

Te noći nije se dogodilo nikakvo čudo. Nije se otvorilo nebo. Nije se pojavio nikakav znak. Samo sam sjedio u praznoj džamiji i plakao. Medina je još bila daleko. Ali nešto iz Medine više nije bilo daleko. Bilo je u Salihovim rukama. U njegovoj molbi. U njegovoj nemoći da ode.

Shvatio sam da na Umru ne idem samo zbog sebe. Ići ću noseći sa sobom ljude koji ostaju ovdje. One koji nikada neće vidjeti Kabu. One koji će cijeloga života klanjati okrenuti prema njoj, a možda je nikada neće ugledati.

Dugo sam sjedio. A onda sam prišao mimberu i položio ruku na njegovo staro drvo. Sedam godina sam sa njega govorio ljudima o Poslaniku ﷺ. A tek sam te noći shvatio da je najteža hutba ona koju čovjek mora održati samome sebi.

Pred zoru je snijeg prestao. Izašao sam iz džamije. Bihorske planine bile su tihe. Prva svjetlost probijala se iza vrhova, a snijeg je blistao preko sela. Napravio sam nekoliko koraka i zastao. Na bjelini pred džamijom jasno su se vidjeli tragovi cipela koji su vodili od kapije do vrata.

Gledao sam ih dugo. Na trenutak sam pomislio da je neko bio ovdje tokom noći. Prišao sam bliže. Pogledao oblik đona. Dužinu koraka. Bili su moji. Niko nije dolazio. Bio sam to ja. Samo što sam te noći, prvi put nakon sedam godina, iz džamije izašao kao neko drugi.

Medina je još bila daleko. Ali sam sada znao šta tamo tražim. Ne čudo. Ne znak. Ne samo grad. Tražio sam Onoga o kome sam sedam godina govorio.

I želio sam se vratiti tako da ga ljudi u mom Bihoru ne prepoznaju po onome što govorim o njemu, nego po onome što od njega nosim u sebi. Po milosti. Po blagosti. Po oprost. Po ljubavi. Jer možda čovjek ne počinje svoj put prema Poslaniku ﷺ kada prvi put zakorači u Medinu. Možda taj put počinje mnogo ranije. U trenutku kada prvi put pogleda čovjeka pored sebe drugačijim očima.

Tog jutra nisam znao šta me čeka u Medini. Ali sam znao jedno: Poslanik je već bio u mom srcu.